

จุลสาร

สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา

- 2 สารจากผู้บริหารสูงสุดด้านการจัดการความรู้
- 3 เหตุการณ์อุทกภัยในลุ่มน้ำเจ้าพระยาปี 2565

ปีที่ 10 ฉบับที่ 117

ประจำเดือนมีนาคม 2566

สารจากผู้บริหารสูงสุดด้านการจัดการความรู้ สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา

สวัสดิ์ขาว สบอ.เดือนมีนาคมครับ เดือนนี้ทางกรมอุตุฯ ได้พยากรณ์สภาพอากาศในครั้งแรกของเดือนว่าจะมีอากาศร้อน และอุณหภูมิอาจสูงไปถึง 40- 43 องศาเซลเซียส โดยเฉพาะบริเวณภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออก ส่วนทางภาคใต้อากาศร้อนอบอ้าวและยังคงมีฝนตกครับ ในด้านการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร สบอ.เราได้จัดประชุมวางแผนจัดสรรน้ำฤดูแล้ง โดยมีนายปกรณ์ สุตสุนทร ผู้เชี่ยวชาญด้านที่ปรึกษาอุทกวิทยา เป็นประธานการประชุม คณะอนุกรรมการติดตามและวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์น้ำ ผ่านระบบ Video Conference ไปยังสำนักงานชลประทานที่ 1-17 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รายงานถึงปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ โดยภาพรวมน้ำต้นทุนอยู่ในเกณฑ์ดี แต่อย่างไรก็ตามจากการคาดการณ์ของสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (สสน.) พบว่าในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน 2566 ปริมาณฝนจะต่ำกว่าค่าปกติ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงได้กำชับให้สำนักงานชลประทานในพื้นที่วางแผนบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งนี้อย่างประณีต พร้อมตรวจสอบพื้นที่เสี่ยงปัญหาขาดแคลนน้ำ โดยให้จัดทำแผนเตรียมรับมือสถานการณ์ภัยแล้งรวมทั้งจัดเตรียมเครื่องจักรเครื่องมือ เพื่อให้สามารถเข้าช่วยเหลือพื้นที่ได้ทันที ที่สำคัญให้ปฏิบัติตาม 10 มาตรการรองรับฤดูแล้งที่กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ (กอนช.) กำหนดอย่างเคร่งครัด ในส่วนของพื้นที่ภาคใต้อาจจะมีปริมาณฝนตกเพิ่มในพื้นที่ จึงขอให้ติดตามสภาพอากาศและสถานการณ์น้ำอย่างใกล้ชิด พร้อมบริหารจัดการน้ำในช่วงปลายฤดูฝนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ควบคู่ไปกับการเก็บกักน้ำ ตรวจสอบและรักษาระดับน้ำในพรุให้สมดุล เพื่อป้องกันการเกิดอัคคีภัยในพื้นที่ลดผลกระทบที่จะเกิดกับประชาชนให้ได้มากที่สุดครับ

จุลสารฯ ฉบับนี้นำเสนอเรื่อง “เหตุการณ์อุทกภัยในลุ่มน้ำเจ้าพระยาปี 2565” ของศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคกลาง ซึ่งท่านผู้อ่านสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูล เพื่อเป็นประโยชน์ในงานอื่นๆ ของ สบอ.ต่อไปครับ

นายธเนศร์ สมบูรณ์

ผส.บอ.

เหตุการณ์อุทกภัยในลุ่มน้ำเจ้าพระยาปี 2565

ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตั้งอยู่ทางตอนกลางของประเทศไทย มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวมทั้งสิ้น 20,523.42 ตร.กม. (ไม่รวมลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน สะแกกรัง ป่าสัก และท่าจีน) พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขต 17 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี นครปฐม นครนายก พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ รวมถึงกรุงเทพมหานคร ลักษณะลุ่มน้ำวางตัวตามแนวเหนือ - ใต้ ทิศเหนือติดกับลุ่มน้ำปิงและน่าน ทิศใต้ติดกับอ่าวไทย ทิศตะวันตกติดกับลุ่มน้ำท่าจีน และลุ่มน้ำสะแกกรัง และทิศตะวันออกติดกับลุ่มน้ำป่าสักและลุ่มน้ำบางปะกง

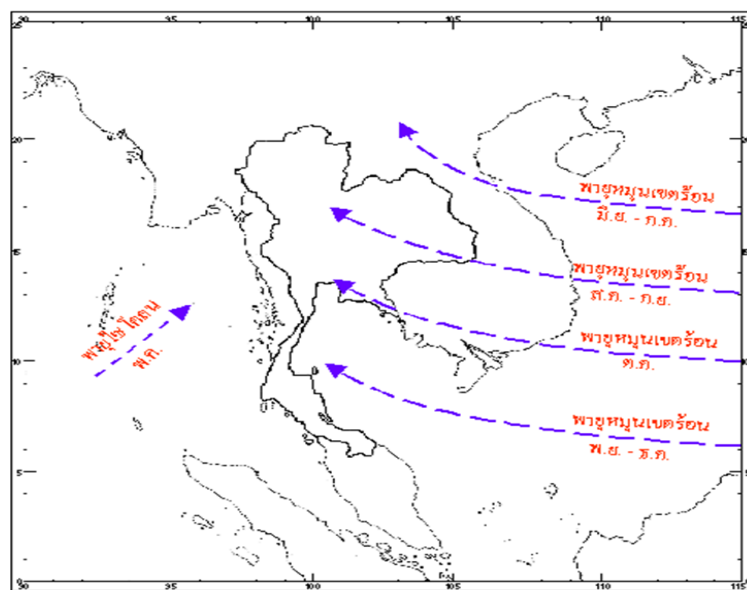
แม่น้ำเจ้าพระยามีจุดกำเนิดอยู่ที่ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ไหลจากทิศเหนือลงสู่อ่าวไทย ผ่านที่ราบภาคกลาง สภาพลุ่มน้ำทางฝั่งตะวันออกในเขตจังหวัดนครสวรรค์และลพบุรี เป็นที่ราบสูงมีเนินเขาเตี้ยๆ เป็นสันปันน้ำกั้นระหว่างลุ่มน้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำป่าสัก ส่วนทางตอนล่างลงมา ซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดสระบุรีและฉะเชิงเทราจะเป็นที่ราบลาดเขาลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา และเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลในเขตจังหวัดสมุทรปราการ สภาพลุ่มน้ำทางฝั่งตะวันตกของลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตอนบนเป็นที่ราบและตอนล่างเป็นที่ราบลุ่ม ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับลุ่มน้ำท่าจีนลาดลงไปจรดชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย

ลุ่มน้ำเจ้าพระยามีแม่น้ำสายหลัก คือ แม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีแม่น้ำสะแกกรังไหลมาบรรจบเหนือเขื่อนเจ้าพระยา ลำน้ำสาขาที่สำคัญของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ แม่น้ำน้อย แยกออกจากแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณจังหวัดชัยนาท แล้วไหลกลับเข้าแม่น้ำเจ้าพระยาอีกครั้งที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แม่น้ำท่าจีนแยกออกจากแม่น้ำเจ้าพระยาและไหลขนานคู่กันไปจนออกสู่อ่าวไทย คลองบางแก้วเป็นคลองสายสั้นๆ แยกออกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดอ่างทอง แล้วไหลไปบรรจบกับแม่น้ำลพบุรีซึ่งแยกออกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดสิงห์บุรีเช่นกัน โดยจุดบรรจบอยู่ในเขตอำเภอมหาราชจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พายุหมุนเขตร้อนมักเกิดบริเวณแถบเส้นศูนย์สูตร ซึ่งในประเทศไทยส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดเป็นพายุหมุนเขตร้อนที่เกิดในมหาสมุทรแปซิฟิกหรือในทะเลจีนใต้ที่เคลื่อนเข้าสู่ประเทศไทยทางบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคเหนือในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน แต่โดยมากพายุนี้มักอ่อนกำลังลงเป็นพายุดีเปรสชันหรือสลายตัวกลายเป็นหย่อมความกดอากาศต่ำเสียก่อน เนื่องจากพายุเคลื่อนตัวเข้าสู่แผ่นดินจะอ่อนกำลังลงเมื่อปะทะกับลักษณะภูมิประเทศเทือกเขาสูงแถบประเทศเวียดนาม กัมพูชา และเทือกเขาชายแดนของประเทศไทยเสียก่อน แต่ก็อาจมีพายุหมุนเขตร้อนที่ก่อตัวในเขตมหาสมุทรอินเดียได้ด้วยเช่นกัน และไม่ค่อยพบว่าเคลื่อนตัวเข้าสู่ประเทศไทยบ่อยมากนัก หรือที่เคลื่อนเข้ามา ก็มักอ่อนกำลังลงมาก เนื่องจากพายุพัดผ่านสิ่งกีดขวางทางธรรมชาติ โดยเฉพาะทางด้านทิศตะวันตกของประเทศไทย มีแนวเทือกเขาสูงชัน ทอดตัวยาวตลอดแนว ซึ่งเป็นแนวกันพายุได้ดี ส่วนทางด้านภาคใต้ฝั่งทิศตะวันออกไม่มีแนวกำลังดังกล่าว ทำให้เกิดความเสียหายจากพายุได้ง่ายกว่า โดยเฉพาะพายุหมุนเขตร้อนที่เกิดในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม

โดยทั่วไปประเทศไทยมักจะได้รับอิทธิพลจากพายุดีเปรสชันมากที่สุด โดยเฉลี่ยปีละ 3 - 4 ลูก สำหรับการเกิดพายุหมุนเขตร้อนในประเทศไทยโดยปกติมักเกิดในฤดูฝน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป จนถึงเดือนตุลาคม โดยอาจเป็นพายุหมุนเขตร้อนที่ก่อตัวขึ้นในบริเวณมหาสมุทรอินเดียหรือบริเวณมหาสมุทรแปซิฟิกและทะเลจีนใต้ ดังนี้

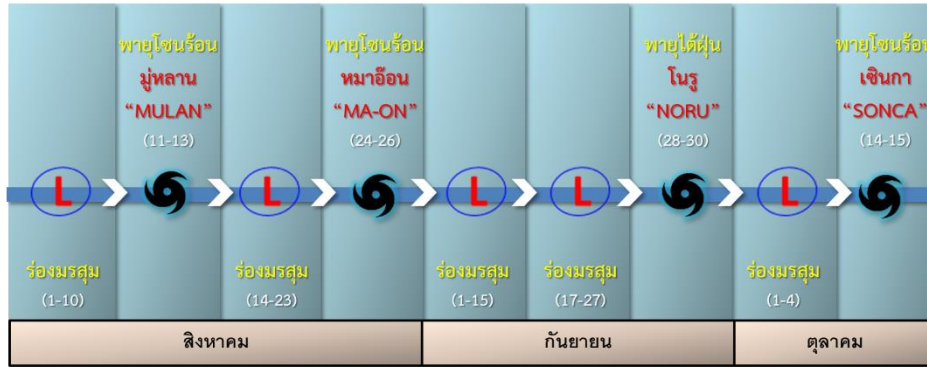
1. ช่วงเดือนพฤษภาคมก่อนเข้าฤดูฝน อาจจะมีพายุไซโคลนจากอ่าวเบงกอล เคลื่อนตัวเข้าสู่ประเทศไทยทางด้านทิศตะวันตก ทำให้มีผลกระทบต่อภาคตะวันตกของประเทศไทย
2. ช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน อาจจะมีพายุไต้ฝุ่นในมหาสมุทรแปซิฟิกพัดผ่านเข้ามาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทำให้มีผลกระทบต่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนบน
3. ช่วงเดือนกันยายนถึงปลายเดือนตุลาคม อาจจะมีพายุหมุนเขตร้อนในทะเลจีนใต้พัดผ่านเข้ามาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ทำให้มีผลกระทบต่อภาคตะวันออก ภาคกลางภาคเหนือตอนล่าง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง รวมทั้งเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
4. ช่วงต้นฤดูหนาวเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนมกราคม มักมีความกดอากาศต่ำในตอนล่างของทะเลจีนใต้พัดผ่านเข้ามาในอ่าวไทย ทำให้มีผลกระทบต่อภาคใต้ฝั่งตะวันออกตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไป

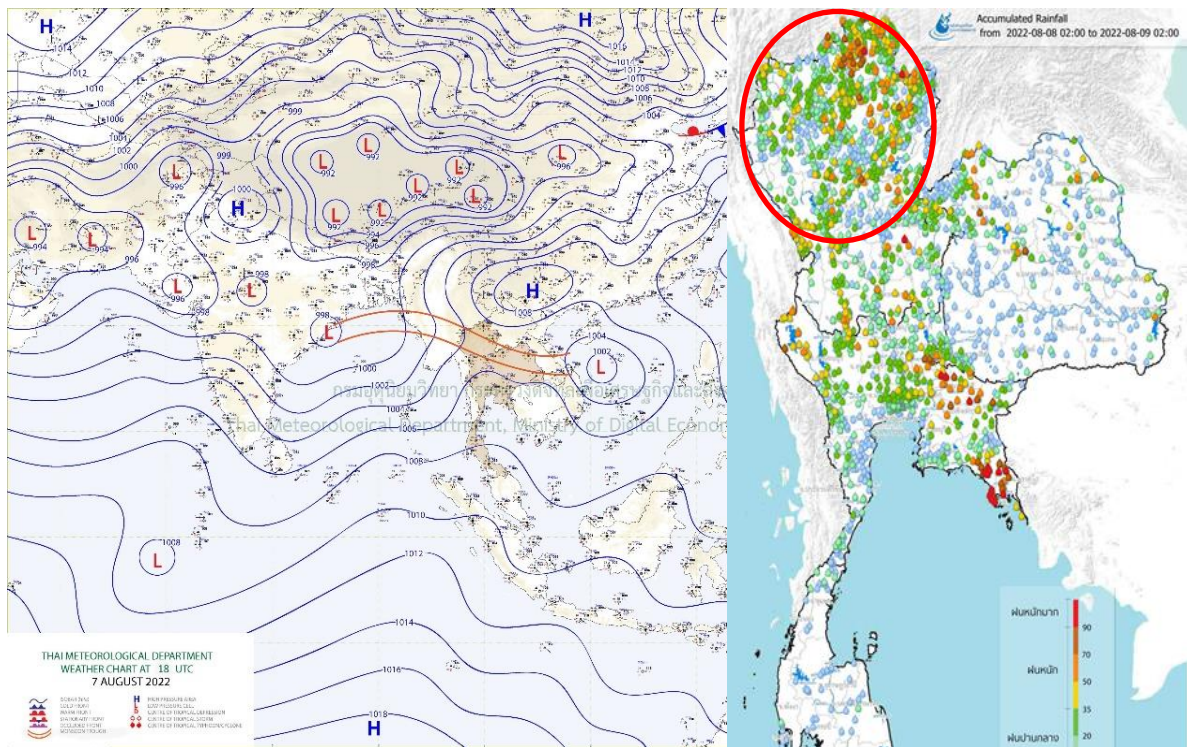
รูปที่ 2 ทิศทางลมมรสุมและพายุหมุนเขตร้อน

การเกิดอุทกภัยในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาปี 2565 ที่ผ่านมาก่อเกิดในช่วงเดือนสิงหาคม - พฤศจิกายน ซึ่งช่วงดังกล่าวเป็นเวลาที่ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากร่องมรสุมที่พัดผ่านและพายุหมุนเขตร้อนที่พัดเข้ามาสู่ประเทศไทย ซึ่งทำให้เกิดฝนตกหนักในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคตะวันออก การเกิดอุทกภัยในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาปี 2565 มีสาเหตุมาจากดังต่อไปนี้

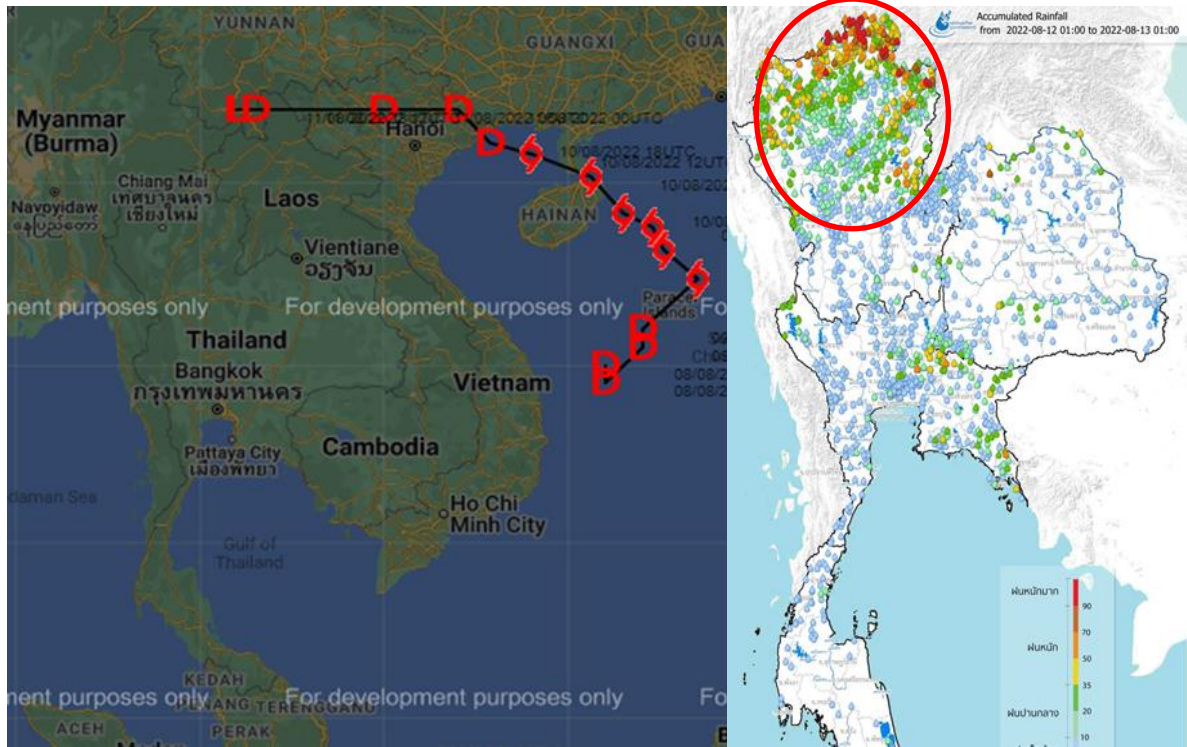
1.) สภาพอากาศ ในช่วงเดือนสิงหาคม - พฤศจิกายน 2565 มีร่องมรสุมพัดผ่านประเทศไทยตอนบน และมีพายุหมุนเขตร้อนที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยตอนบน 4 ลูก

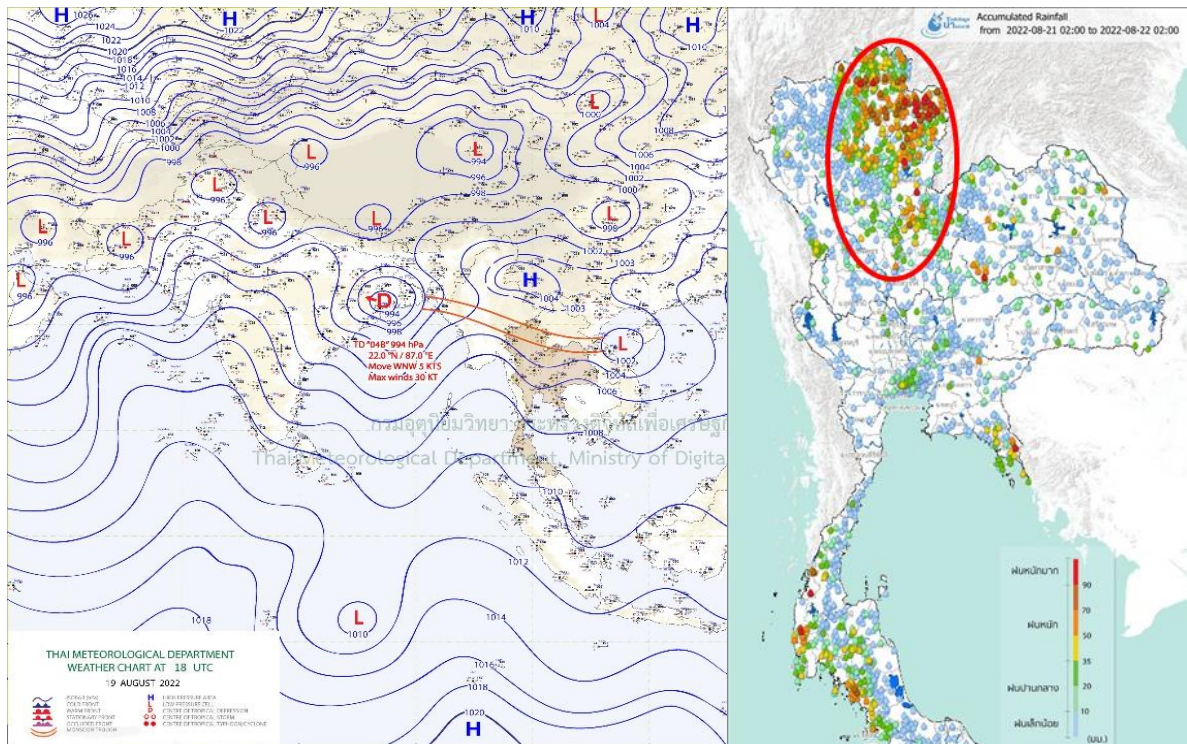
รูปที่ 3 ช่วงเวลาการเกิดร่องมรสุมและพายุหมุนเขตร้อนในปี 2565

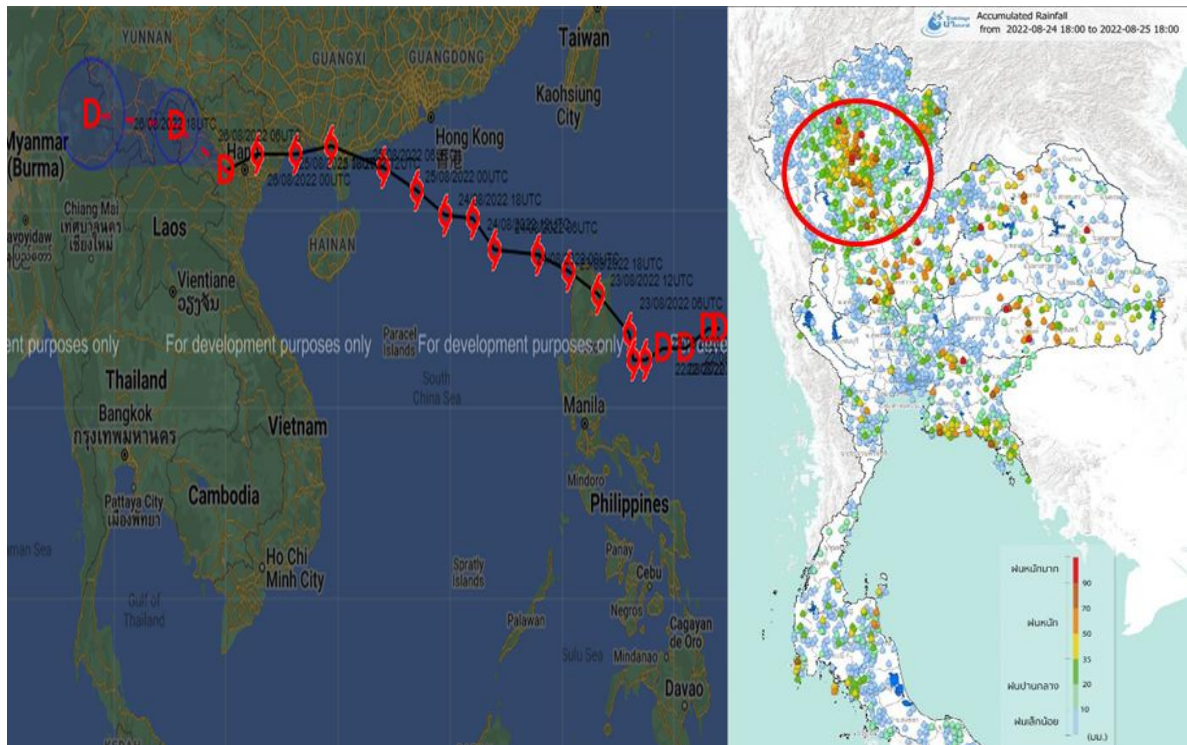
รูปที่ 4 แนวร่องมรสุมที่พัดผ่านประเทศไทยและบริเวณที่ฝนตกในช่วงวันที่ 1 - 10 สิงหาคม 2565

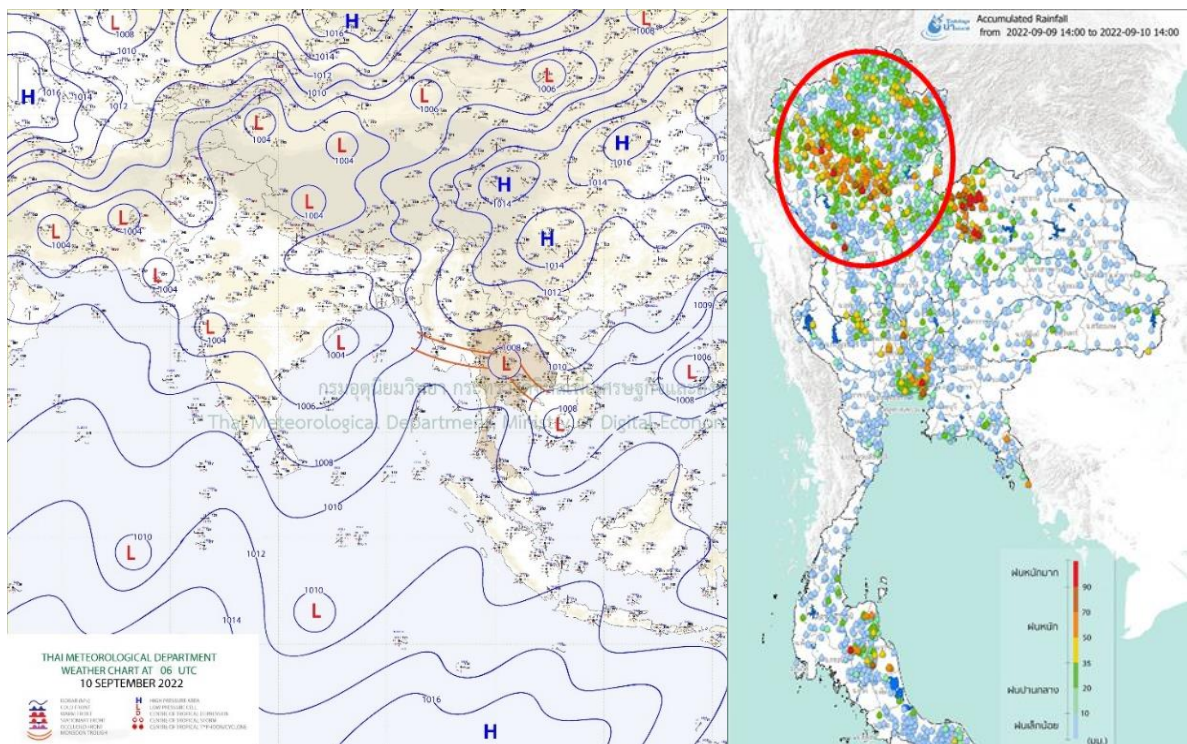
รูปที่ 5 เส้นทางพายุโซนร้อนมู่หลาน (MULAN) และบริเวณที่ฝนตกในช่วงวันที่ 11 - 13 สิงหาคม 2565

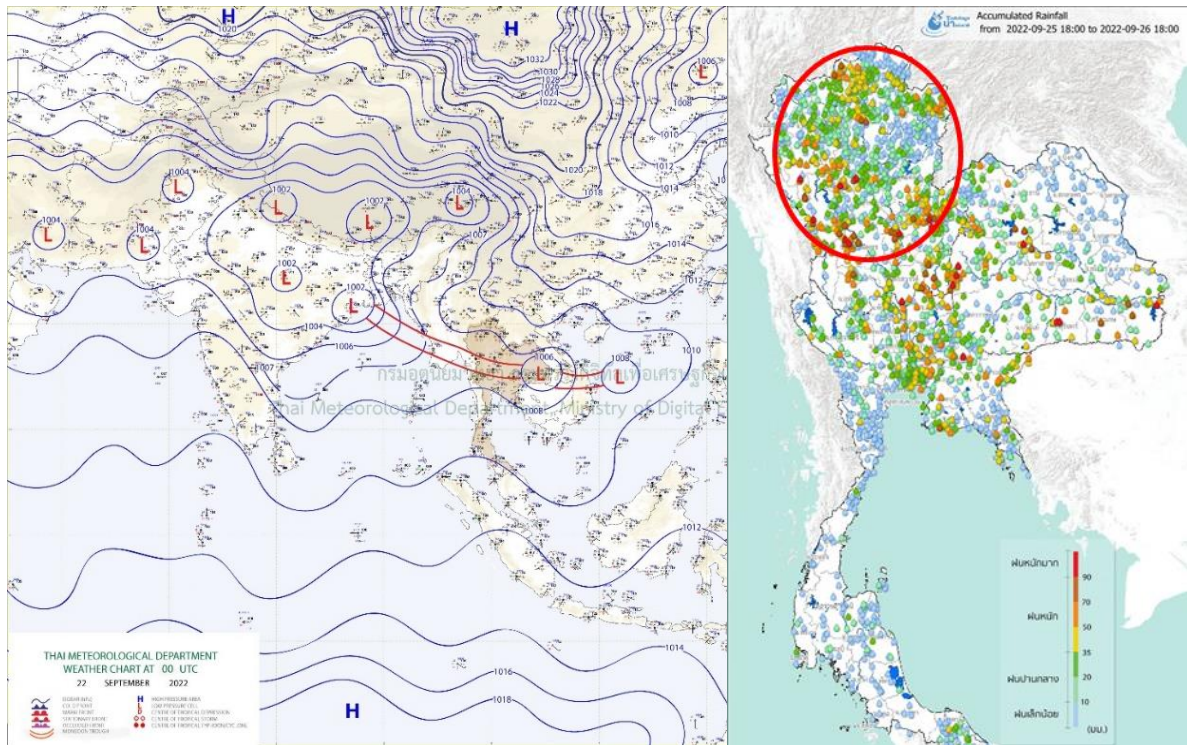
รูปที่ 6 แนวร่องมรสุมที่พัดผ่านประเทศไทยและบริเวณที่ฝนตกในช่วงวันที่ 14 - 23 สิงหาคม 2565

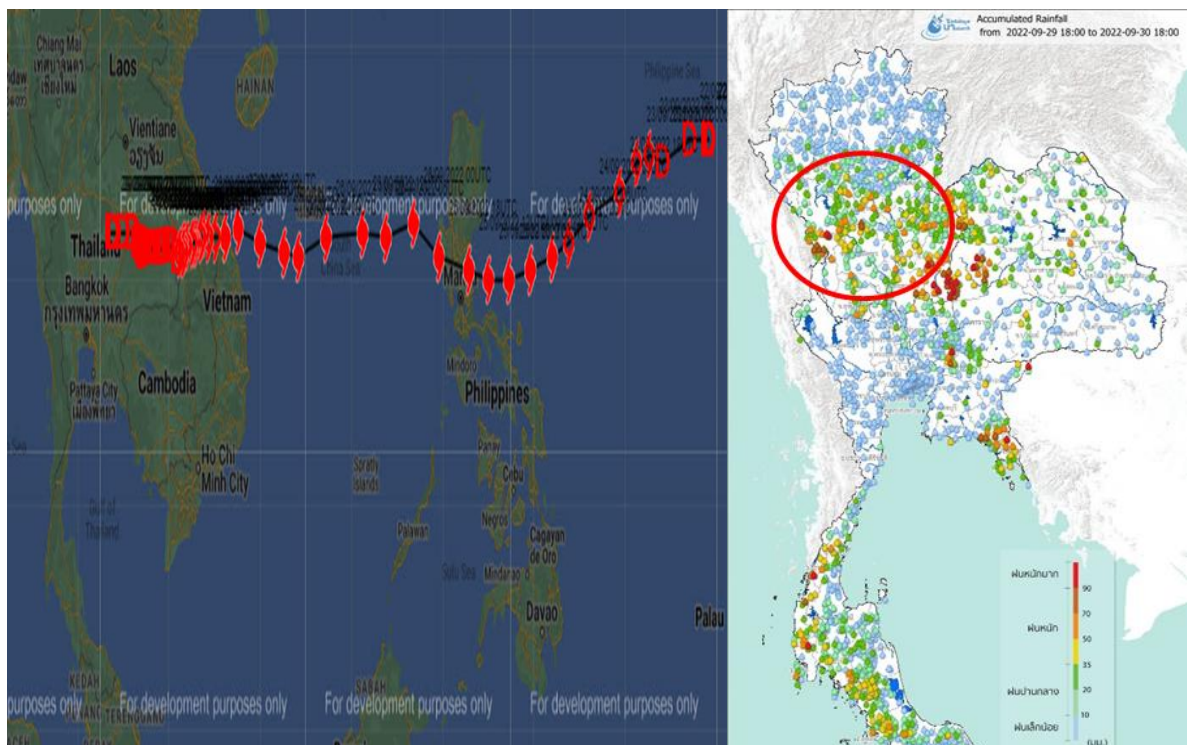
รูปที่ 7 เส้นทางพายุโซนร้อนหมาอ่อน(MA-ON) และบริเวณที่ฝนตกในช่วงวันที่ 24 - 26 สิงหาคม 2565

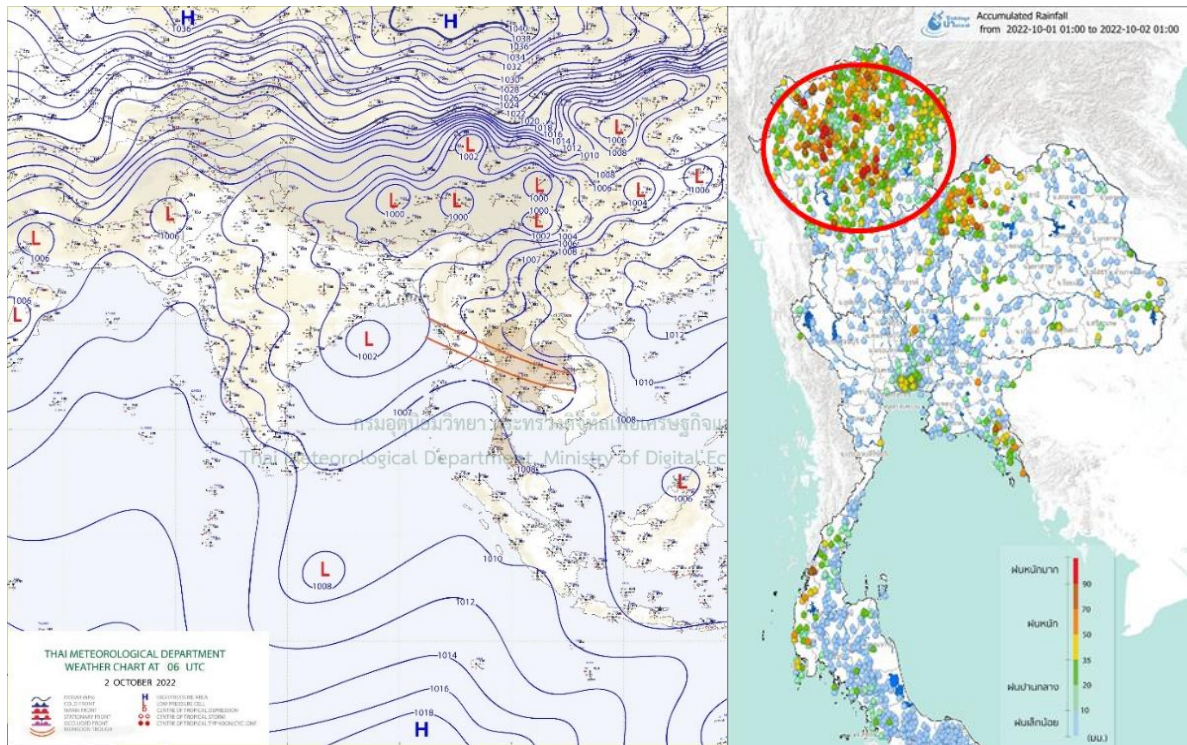
รูปที่ 8 แนวร่องมรสุมที่พัดผ่านประเทศไทยและบริเวณที่ฝนตกในช่วงวันที่ 1 - 15 กันยายน 2565

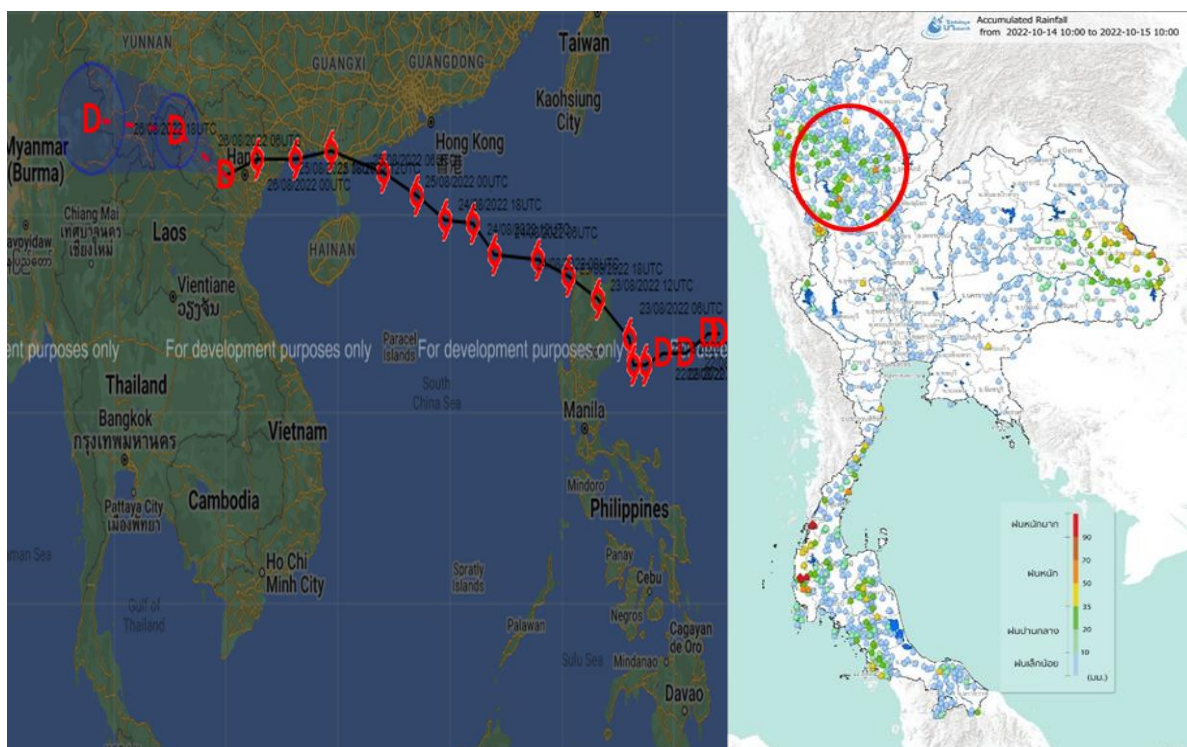
รูปที่ 9 แนวร่องมรสุมที่พัดผ่านประเทศไทยและบริเวณที่ฝนตกในช่วงวันที่ 17 - 27 กันยายน 2565

รูปที่ 10 เส้นทางพายุไต้ฝุ่นโนรู(NORU) และบริเวณที่ฝนตกในช่วงวันที่ 28 - 30 กันยายน 2565

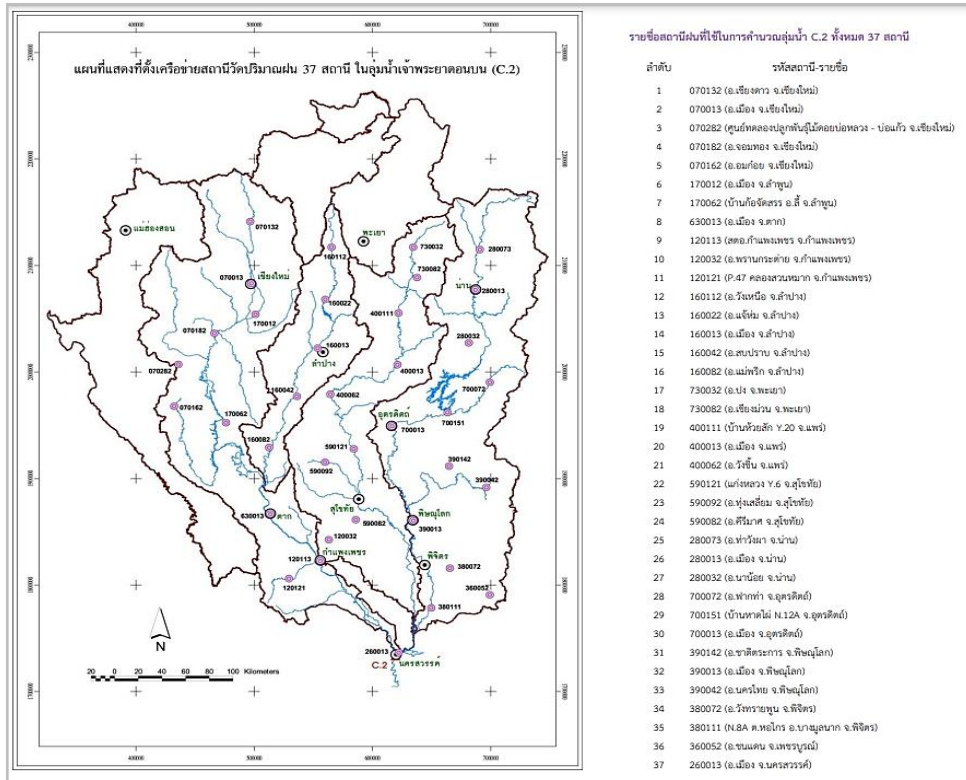

รูปที่ 11 แนวร่องมรสุมที่พัดผ่านประเทศไทยและบริเวณที่ฝนตกในช่วงวันที่ 1 - 4 ตุลาคม 2565

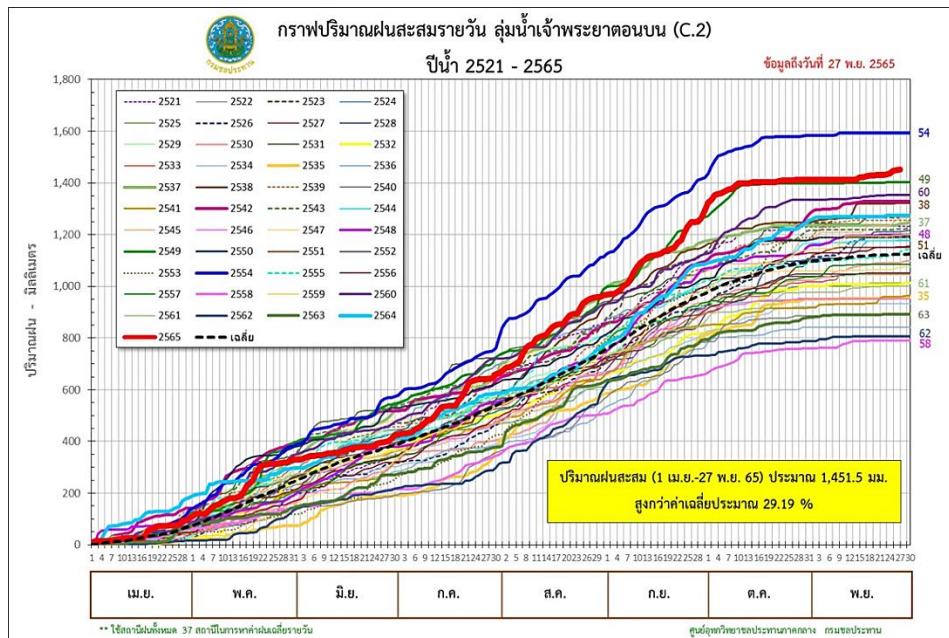

รูปที่ 12 เส้นทางพายุโซนร้อนเซินกา(SONCA)และบริเวณที่ฝนตกในช่วงวันที่ 14 - 15 ตุลาคม 2565

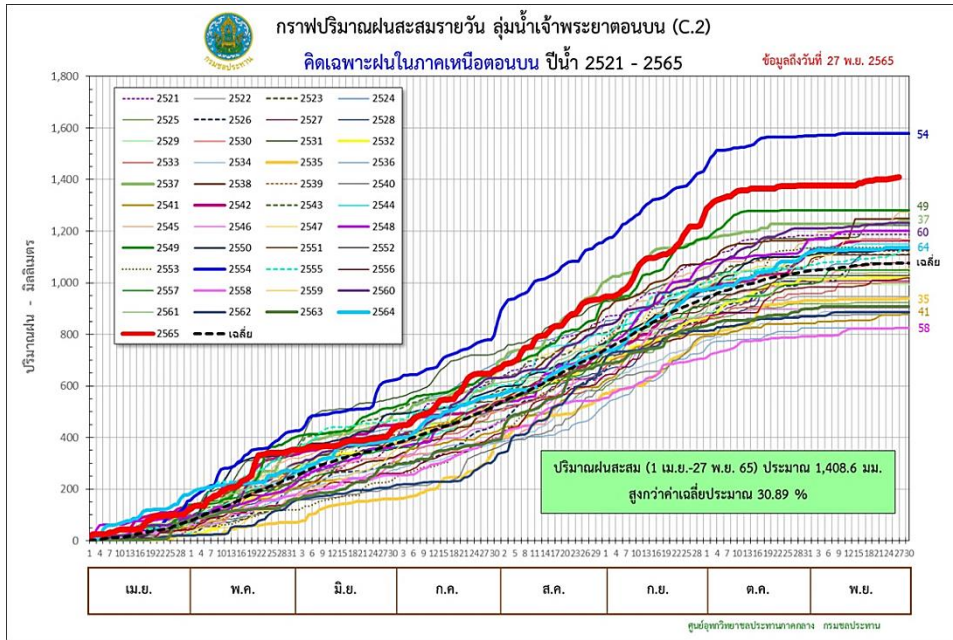
2.) สภาพน้ำฝน จากร่องมรสุมที่พัดผ่านและพายุที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในเดือนสิงหาคม - พฤศจิกายน ทำให้ปี 2565 ปริมาณฝนที่ตกในภาคเหนือและภาคกลางอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยปกติ

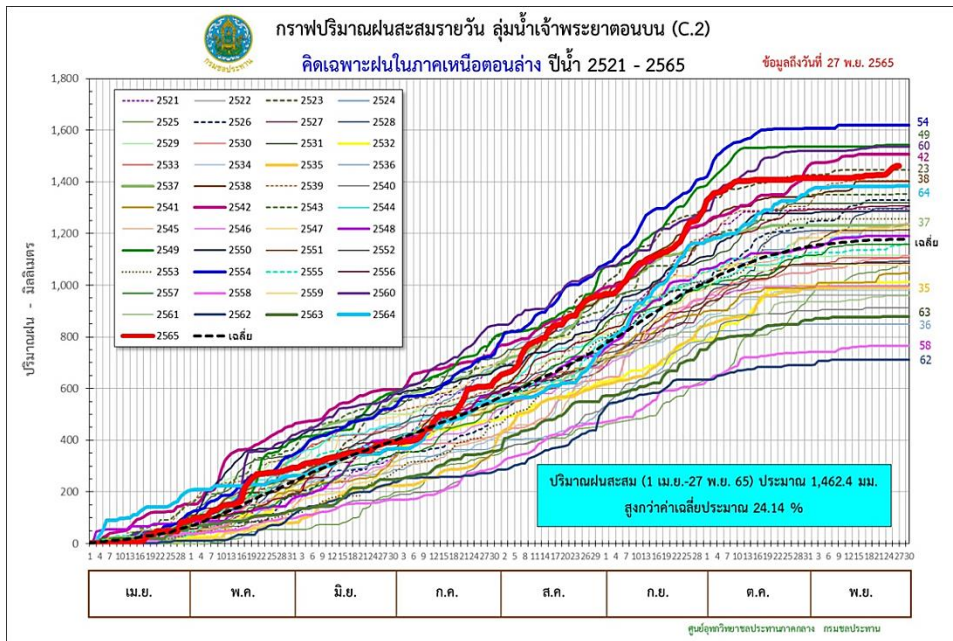
รูปที่ 13 สถานีตรวจวัดปริมาณฝน 37 สถานีที่ใช้ข้อมูลในการหาค่าเฉลี่ย

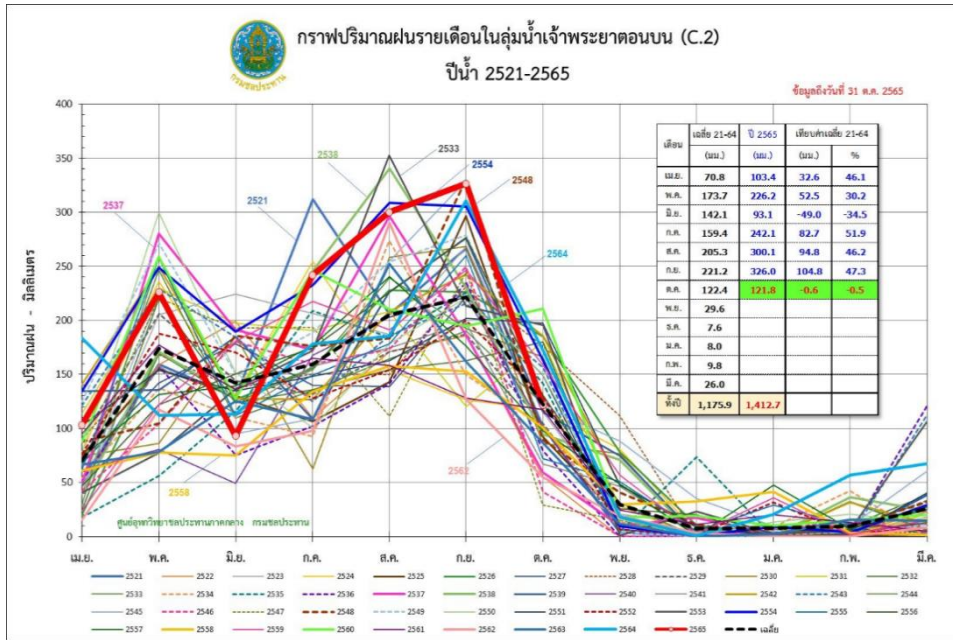
รูปที่ 14 กราฟปริมาณฝนสะสมรายวันกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน

รูปที่ 15 กราฟปริมาณฝนสะสมรายวันกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน (คัดเฉพาะภาคเหนือตอนบน)

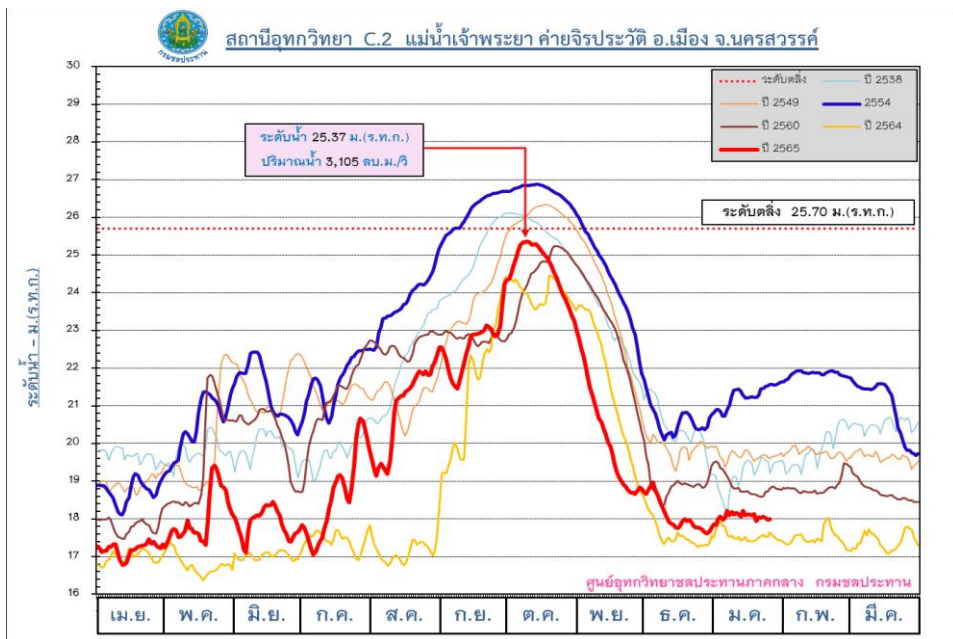

รูปที่ 16 กราฟปริมาณฝนสะสมรายวันกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน (คัดเฉพาะภาคเหนือตอนล่าง)

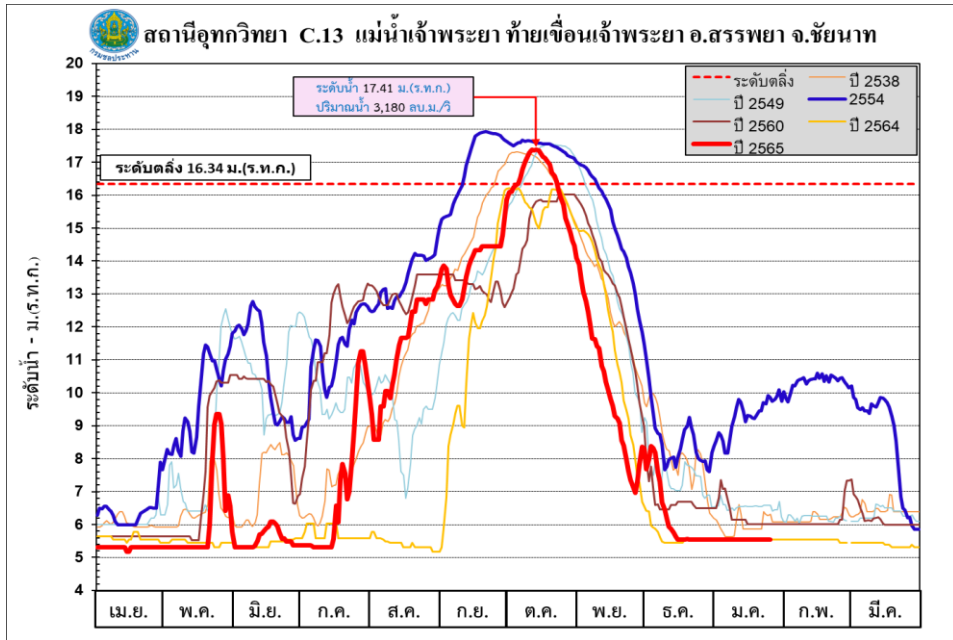

รูปที่ 17 กราฟปริมาณฝนสะสมรายเดือนกลุ่มน้ำเจ้าพระยา

จากปริมาณฝนที่ตกในภาคเหนือและภาคกลาง ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยปกติ ทำให้ปริมาณน้ำที่ไหลจากแม่น้ำปิงและแม่น้ำน่านมารวมกันที่สถานี C.2 อ.เมือง จ.นครสวรรค์ มีปริมาณสูงสุด 3,105 ลบ.ม./วิ. และเมื่อรวมกับปริมาณน้ำจากแม่น้ำสะแกกรัง ทำให้เขื่อนเจ้าพระยา (สถานี C.13) จำเป็นต้องเพิ่มการระบายน้ำโดยระบายสูงสุดอยู่ที่ 3,180 ลบ.ม./วิ. ซึ่งเกินศักยภาพของลำน้ำที่จะรับน้ำได้ ทำให้เกิดน้ำล้นตลิ่งท่วมพื้นที่บ้านเรือนชุมชนในพื้นที่ด้านท้ายเขื่อนเจ้าพระยา โดยในพื้นที่ตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมสูงจากระดับตลิ่ง 3.04 เมตร ระยะจากระดับน้ำเริ่มล้นตลิ่งจนถึงระดับน้ำลดต่ำกว่าตลิ่ง 103 วันซึ่งเป็นระดับน้ำท่วมที่สูงที่สุดและท่วมยาวนานที่สุด

รูปที่ 18 กราฟระดับน้ำสูงสุดสถานี C.2 จังหวัดนครสวรรค์

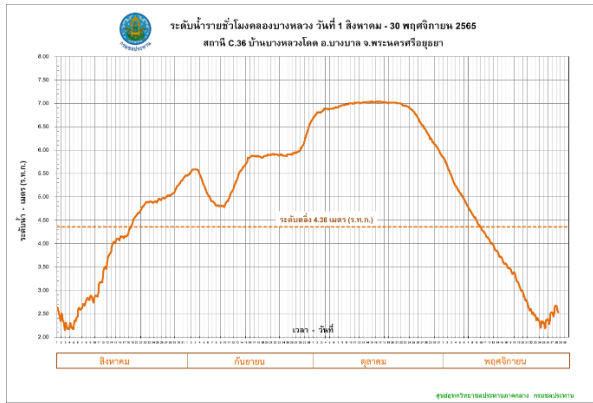
รูปที่ 19 กราฟระดับน้ำสูงสุดสถานี C.13 ท้ายเขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท

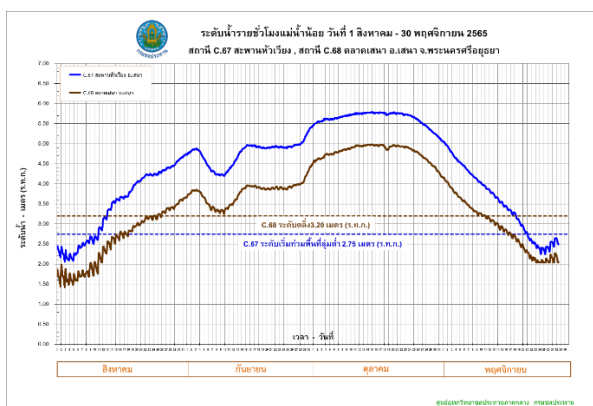
รูปที่ 20 พื้นที่ด้านท้ายเขื่อนเจ้าพระยา อ.สรรพยา จ.ชัยนาท

รูปที่ 21 พื้นที่ด้านท้ายเขื่อนเจ้าพระยา อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี

รูปที่ 22 พื้นที่ด้านท้ายเขื่อนเจ้าพระยา อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา

รูปที่ 23 พื้นที่ด้านท้ายเขื่อนเจ้าพระยา อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา

รูปที่ 24 พื้นที่ด้านท้ายเขื่อนเจ้าพระยา ชุมชนวัดบันไดช้าง ต.หัวเวียง อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา

จุดสารสำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา

- วัตถุประสงค์**
- รวบรวมและจัดระบบองค์ความรู้ที่กระจุกกระจายอยู่ในแต่ละส่วนให้อยู่ในที่เดียวกัน
ง่ายต่อการค้นคว้า และนำไปใช้ประโยชน์
 - เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และองค์ความรู้ของหน่วยงานภายในสำนักให้กับผู้อ่าน
ทั้งภายใน และภายนอกองค์กรเสริมประสิทธิภาพการสื่อสาร และการแลกเปลี่ยน
ระหว่างบุคลากรของหน่วยงานในองค์กร
 - เป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และนำเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์
และสร้างสรรค์

- ที่ปรึกษา**
- ผู้อำนวยการสำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา
 - ผู้อำนวยการส่วนบริหารจัดการน้ำ
 - ผู้อำนวยการส่วนอุทกวิทยา
 - ผู้อำนวยการส่วนการใช้น้ำชลประทาน
 - ผู้อำนวยการส่วนปรับปรุงบำรุงรักษา
 - ผู้อำนวยการส่วนความปลอดภัยเขื่อน
 - ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์
 - ผู้อำนวยการส่วนประมวลวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ
 - ผู้อำนวยการศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคฯ
 - ผู้อำนวยการส่วนบริหารทั่วไป

บรรณาธิการ นายสถาพร นาคคณี

กองบรรณาธิการ นางสาวสะแกวัลย์ คันธะเรศย์
นางสาววัชรภรณ์ ประทุมโพธิ์

สถานที่ติดต่อ : สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา กรมชลประทาน โทร 0-2241-2360
: Fax. 0-2241-2360 <http://water.rid.go.th/hydhome/>
: ฝ่ายเผยแพร่การใช้น้ำชลประทาน โทร./Fax. 0-2241-4794
: ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคกลาง โทร.0-5640-5101
: E-mail: sakaefang@gmail.com

Reliable

เชื่อถือได้

Innovation

หลากหลายวัฒนธรรม

Development

นำสู่การพัฒนา

Transparency

ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส

Efficiency

ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

Accountability

ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ

Masterful

ปฏิบัติงานด้วยความรู้และความเชี่ยวชาญ